

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 19. у Сомбору 15. Октобра 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последњг ,
а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа.
Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

Мисли и изреке єднога од првих педагога новиега доба.

НАУКЕ И ШКОЛЕ.

Ни єдан предмет не заслужує толико пажњ и уважєня,
као наука хришћанска. —

Наука хришћанска онда е од успеха ако пређе детету у
унутрашњ убећєнњ, ако се претвори у крв, душу, осєћанњ,
— само та живот дає и изводи. —

Лєнњи и неваљали учитель нађе одма повода, да предаванњ
хришћанске науке напусти и од своє дужности одбаци. —

Оно е најбољи учитель вере, у кога е осєћанњ и свєст
о вери развиєна и изображена. Без тога не вреди никоє знанњ
и никоє казиванњ, па ако ће се ко по сто пута заклинати на
сваку реч од символа вере. —

Деду ваљя оставити и чувати у нњиовой невиной вери и
ухваню. Полемика о вери пред децом, не само да е неуместна,
него највећа лудост ил опачина. —

Наука о разлики вероисповести спада на људе, кои су
дозрели за критику. За децу су само обшта хришћанска прави-
ла, само су та за нњи разумљива и обште спаяюћа; а што
распая, раздражує, ние за децу. —

Има ли за невину детию душу отровниє и хришћанству
противниє науке од оне, да е само она црква, у којой е оно,
єдина у којой се спасти може, а све друге да су безбож-
ничке ил кривоверске, па Богом проклетє. — Свака интолеранция
коє му драго врсте била, има увек гадну намеру. —

Пошто е єдан Бог, Бог свию люди, и сви люди єдан мо-
рал имаю, кои не њстиче из догме, већ из нарави людске, и

пошто се права религиозност — (чежња у човеку, да дође у хармонију са идеалом истине доброте и лепоте с Богом) — не сме бркати са конфесијом, — то се има у школи неговати та религиозност независно од конфесиони диференција, има се учити само она општа наука вере, у хришћанској школи опште еванђелско и апостолско хришћанство, што ону природну религиозност снажи, а не полемика, што својим раздорним питањима љубав ближњег, ту праву өзгру хришћанства заеда и убија. —

Поштовање људства и она љубав, што све људе, цео род људски обухвата, то е по мом мнѣњу практична өзгра од сваке вере. Сваки е сепаратизам, расцепленѣ, и свађа због конфесије подгриза, са њим пада и нестаје то љеранције и хуманитета. —

Школа има посла само са децом, а не са чивутима ни протестантима, ни папистама; она треба све оне раздорне ствари да укланя од деце, и да сву важност на оно полагае и о оном да говори, што људе сближуе, а не оно, што их завађа. Само тим служи човечанству и ставля temelъ за побраћенѣ људско, а укланя препоне и раздоре, што слабе многу па и нашу нацију. Само тим, уз уздизанѣ оних учевних материјала, што су кадри нацијоно осећанѣ и мисли најболѣ да побуде и оснаже, постаје права и нацијона народна школа. —

Што год разуман човек не може да схвати, па нека ће се и по сто пута на оно заклинјати, оно опет остаје за нѣга *rudis idigestaque moles*, остаје *caput mortuum*, што никад неће његовом срцу говорити, ни вољу скланјати, покретати, определявати. —

Хришћанска наука има да почне са приповеткама из старог завета, па да пређе на живот Спаситеља, после на приче његове и изреке из св. писма, и ово особито да се добро изучи и к срцу прими, по том се тек прелази на молитве и песме црквене, изясненѣ цркве, богослуженя, празника и заврши се са катихисисом вере. —

У рачуну е главно правило, не ићи ни корака далѣ, док нис све оно што предходи добро схваћено. Неопроштени грех е само по прописаном плану терати далѣ и са семестрима прелазити на следеће оделенѣ од студије, а не гледати, да л' су деца све што предходи добро схватила. —

Код рачуна зависи све само од увиђеня. Ко брже болѣ трчи на вештанѣ у примерима, тај ће опет да истера на онај стари бесвесни меканизам, што никад ништа вредио нис. —

У красопису пре и више се уради разумљивим упућивањем да деца виде и схвате шта је правилно и лепо, него само голим вештбанџм. —

С науком читања ваља на то ићи, да се на супрот стране оној данашњој ненаситљивости што не бира, шта ће да чита, него се задовољи са свачим што пре дограби, ма оно најлуђе било. —

Ко само чита а не мисли о том, тај ми долази као онај ждера, што све прождире, а ништа несвари. —

За вештбанџ дара мишљена загонетке су врло zgodне ствари ал' не да се кажу, већ погађају, наводећи и упућујући из далека, док се не погоде. —

Ко год не познае свога оташтва и свога рода и племена, није човек, већ кукавица и нико и ништа. —

Сваки учитељ ваља да има точно описано своје место и целу историју од своје општине. —

Земљопис починџ са својом постојбином и нацртом онога места, де је дете и школа, па одатле прелази на најближу, а после све на даљу околину, до најдалјих крава света. —

Прва наука из историје треба да буду бигорафије и монографије из своје народне историје. Тим има учитељ да задане децу на она велика и славна дела својих деда и прадеда, и то не само царева и кралџва, које не могу деца себи узети за образац, већ опише славних људи рођених у најнижим колебицама, а из свакога реда и врсте славнога деланја. —

Није ни помислити, да се може икоја грана од природословних наука са децом исцрпити. Зато је правило, да се одбере само оно, што је најважније најпростие и најелементарније, што могу деца одма видети и гледајући добити вољу, да уче и остало. —

Високо мислити о природи значи високо мислили о творцу света. Природне науке најболџ распростиру хуманитет. У сматрању природе, ту је почетак развитка од сваке праве вере. —

Данашњи педагози вичу много о развијању душевних осећања. Улијте у децу поштованџ и љубав уз познаванџ живота у природи на биљу и животињи, па неће требати толико о запуштеном развитку душевних осећања викати. —

Природопис починџ са точним и наситним сматрањем поединих познатих животиња, биљака и руда, па сравњујући их и истражујући налике и разлике хвата их у природне фамилије редове и царства. —

Преко е нужно, да се сваком старијем детету, будућем грађанину, предаје наука о уставу и управи државе, о постојећим законима, о општим и грађанским правима и дужностима. —

Оћу да уче деца у школи радити, не само главом, већ и рукама, и ово не само женска, него и мушка. —

Наука песме престати са навршеном дванајестом годином. Са 12 година није још дете сазрело, па ма на који рад да пређе, рад на његовој души несме престати, јер тек ту настају године најважније и најопасније. —

Тек у недељној школи долазе главније науке : разумљива наука вере и морала, удубљени и утврђени моралних начела и карактера, наука о дужностима и правима грађанским, о одношају грађанина према властима и држави, познавањем земљских закона особито казничких. Пре свршеног узраста не би смео нико од ове школе ослобођен бити. —

Недељна школа не треба да престане ни у 15-ој години, него са све мањим недељних часова да траје до 20. и преко 20. године. —

Женску децу ваља учити свима оним радњама и вештинама, што су нуждне за вођење куће и гајање деце. —

Ми смо сви ради, да своје кћери удомимо, да буду домаћице и матере, а ничим их не приправимо за тај велики позив, да буду ваљане домаћице и ваљане матере. —

Да изобразимо ћерке, да буду ваљане матере, нема болје приправничке школе, него што су малодечне школице, зато би ваљало уза сваку већу девојачку школу одма и ову школицу дићи и с тим ни по часа не почасити. —

Природословље, новијезици, математика и новија историја то су данас најпоглавитие науке и знања за люде средињага стања. —

Само незналица ће још и данас тврдити, да је велика школа нужна за изображене грађана. —

Латински и грчки језик само је за оне, што оће строго од науке да живе, а грађанину не вреде данас баш ништа. —

Слобода науке, то је врло простран и врло пун појам и готово увек застрани у самовољство. —

Другачке ферме увек су од велике штете. —

НАДЗОР ШКОЛА.

Два поглавита узрока што не напредују школе то су, што нема довољно ваљаних учитеља, а још мањим ваљаних настојатеља и управитеља. —

Добар свештеник слаже се са учителѣм, па обоица при-
 ятелноу школи и раде само оно, што е на корист науке и
 васпитаня; а кои се свађаю и отимлю о првенство у школи, то
 су кукавице и несрећници. Учителѣ и свештеници валя да се
 међусобно помажу у својој великој светой задаћи, и да едан
 другога подижу на све лепши и свойскій рад, а оне, што се
 само препиру о власти и о првенству, валя да општина, ако
 е себи и својој деци приятель, без трага отера. —

Нисам никако за то, да се узме школа из шака свеште-
 ника, алї ни зато, да се искључно њима повери; зато онога
 од њих поштуем, кои не имајући на то доволно знања и ве-
 штине признае то, те уступа оном, ко их има, а мрзим на
 онога, ко има знања и вештине, па неће да ради, и гонио би
 га још већма, него онога, кои нигде ништа о школи незна, а
 онамо се трпа да ради и да заповеда. —

ВЕРА И МОРАЛ.

Теоретични пантеизам или атеизам, о ком се сумњам да
 га има, није најсрамотниј. Далеко е срамотниј онај практични
 атеизам, што само живи за своју личност. —

Морал стои у близком средству са вером, ал није апсо-
 лутно од ње зависан. То се и отуда види, што е само едан
 морал на свету, а вера има неброй. У највишой потенцији мо-
 рал е самосталан, изтиче из чисте љубави добра, и есте та
 сама љубав. —

Морал основан едино на специјалној конфесији увек е
 дволичан, пошто се само мањму делу људства с љубави
 обрће, своима вернима, а далеко већи део људства пре-
 зире. —

Мржња е свойствена само оној вери, што се издае, да е
 само она када, да учини човека блажена. —

Без духа хришћанскога није можан напредак
 ни облагорођење људства. —

Свака држава што причорава своје грађане на ову ил
 ону формуловану конфесију, тера их на неморалност. Не тиче
 се државе које су конфесије поданици, то е ствар свакога ово-
 га за се, а држава има само да тражи моралну ваљаност од
 своих грађана. —

Морал може с религиозношћу тако скопчан бити, да буде

плод тога, — то е религиозни морал. Има много люди што су због вере неправедни, нетолеранти, грозни, неморални — то е религиозни неморал. Има моралних люди без вере то е го морал, морал без вере. Найпосле има люди и без вере, и без морала, то су најгори измет людства. —

Преглед наука,

ков е у јавном учитељско-приправничком Заводу србском у Сомбору течаем школске 1867 године, Приправницима II. и I. разреда катихета предавао.

(Продужено.)

II. ПРИПРАВНИЦИМА ПРВОГ РАЗРЕДА.

1. Наука хришћанска.

Три највеће врлине хришћанске: вера, љубав и пада тумачене су и течаем ове школске године свршене по штампаној књизи названој „Православнога восточнога вѣроисповѣданія Катихисис за више ученичке разреде у богоспасаемој епархији Бачкој;“ наиме пак предавано е: о изворима богопознавања и богопоштиваня, о старом и новом завету, символу вере и деоби нѣговой, као о Богу оцу, Богу сину и Богу духу светом.

У првом од ова три отсека символска изјашњење су особине божие, створ овога света, видна и невидна створеня божия и промисао божии; у другом отсеку показана су дела христова, и то откако се овде на земљи появио на док се на небо узнесао ние; у трећем пак отсеку тумачено е о даровима светога духа као и о плодовима тих дарова, за тим о Ед-ной, святой, саборной и апостолској цркви и нѣним заповестима, о светом крштению и осталим тайнама, и о четири последња, као: смрти, општем васкрсеню, страшном суду божием и вечитој награди.

У другој највећој врлини хришћанској т. е. у љубави показане су дужности према Богу ближњему, и себи самом; за тим о гресима, добрим делима и молитви господњој.

У трећем пак главном делу ове науке хришћанске говорено е о том, чему се хришћанин тврду веру као и постојану љубав имајући надати има; за тим о блаженствима. — Седмично 1 час.

2. Библичне Повести.

Како стари тако и нови завет свршен е течаем ове школске године оним редом, као што су ове свете повести у библии назначене. Употребљна е књига Даничићева под насловом „Приповетке из старог и новог завета.“ При приповедану ишло се на то, да е све јасно, кратко и разговетно, и колико е више могуће да е у библичним речма.

Понаособ из старог завета свршено е: 1) Постанѣ света, 2) Први грех, 3) Брат брату крвник, 4) Потоп, 5) Кула Вавилонска, 6) Како е Бог изазвао Аврама, 7) Вера Аврамова, 8) Содом и Гомора, 9) Исак, 10) Сарина смрт, 11) Исакова женидба, 12) Јаков и Исав, 13) Јаковлѣво путовањѣ, 14) Како су Јосифа браћа продала, 15) Јосиф у Мисиру или Египту, 16) Како су Јосифова, браћа дошла у Мисир, 17) Друго путовањѣ браће Јосифове, 18) Како е Јаков ишао у Мисир, 19) Мойсине, 20) Мойсине пред Фараоном, 21) Излазак из Мисира, 22) Евреји у пустињи, 23) Заповести божие, 24) Лакомо гроблѣ, 25) Уводе, 26) Буне еврейске у пустињи, 27) Смрт Мойсинева, 28) Исус Навин, 29) Судие, 30) Рута Моавка, 31) Гедеон, Јефтаин и Сампсон, 32) Илие и Самуило, 33) Самуило и Саул, 34) Давид пастир, 35) Давид и Голият филистимски, 36) Давида гоне, 37) Смрт Саулова и цар Давид, 38) Уриина смрт, 39) Авесалом, 40) Помор у Израилу, 41) Соломун, 42) Деоба царства, 43) Ахаав и жена му Језавеля, 44) Пророк Илия, 45) Єлисине, 46) Ропство Асирско, 47) Пророк Јона, 48) Пропаст царства Јудејског, 49) Пророци, 50) Ропство Вавилонско, 51) Данило, 52) Како су Єрусалим на ново сазидали, 53) Естира и стриц њој Мардохео, 54) Єзра и Неемия, 55) Антиох цар Асирски, 56) Мататия и његов син Јуда Макавей. Завршетак.

Из новог пак завета свршено е: 1) Како се арханѣо Гаврило јавио Захарии и Марији, 2) Рођенѣ Исусово, 3) Мудраци од истока, 4) Исусово детинство, 5) Како е Исуса Јован крстио и ђаво га кушао, 6) Апостоли. Свадба у Кани, 7) Самарјанка, 8) Наука на гори, 9) Чудеса Исусова, 10) Још друга чудеса Исусова, 11) Велика грешница и жена ханаанка, 12) Смрт Јована крститеља, 13) Притче Исусове, 14) Богати и Лазар, 15) Деца и богатуни, 16) Милостив Самарјанин и немилостив слуга, 17) О смерности, 18) Преображенѣ хри-

стиво, 19) Лазар, Марта, и Мариа, 20) Цвети, 21) Беседе Исусове, 22) Виноградари и царева свадба, 23) Беседе Исусове о послетку света, 24) Тайна вечера и пранѣ ногу, 25) Исус у Гетсимани, 26) Како су Исуса ухватили, 27) Исус пред Каяфом, 28) Исус пред Пилатом и Иродом, 29) Како су Исуса на смрт осудили, 30) Исус на крсту, 31) Погреб Исусов, 32) Ускрс, 33) Како су два апостола ишла у Емаус, 34) Како се Исус явио Томи апостолу, 35) Спасов дан, 36) Троице, 37) Смрт Стефанова, 38) Како се Савао обратио, 39) Како се Петар опростио тавнице. Седмично 1 час.

3. Тумаченѣ Еванђелия.

Еванђелия су тумачена оним редом, којим се у цркви читаю; што е §§ 11 и 12. у Катихетици за тумаченѣ еванђелия прописано, то е при овоме у обзир узето. Еванђелия пак моралног садржая, као што су: прве, треће и деветнаесте неделѣ после духова, за тим сиропусне и треће неделѣ часног ускршнѣг поста, љзучна су од речи до речи на памет. Седмично 1 час.

4. Литурѣика.

Као и у II. разреду, будући е заедно предавана.

5. Типик или Правило Црквено.

6. Поянѣ Црквено.

Као и у II. разреду, ер су оба ова предмета заедно предавана.

7. Граматика српска.

У овой науци изложени су закони вѣйка, по којима се правилно говори, чита и пише. Ова наука дели се на четири дела, од којих 1. показуе науку о гласовима, 2. о постаню и значеню речи, 3. о облицима, и 4. о реченицама или синтакси.

Прва три дела свршена су у овом разреду течаем и ове школске године, наиме пак 1. о словима, нѣиховой деоби и претвараню, 2. о пригласицама или акцентима, 3. о говорима или диалектима, 4. о видовима речи, као именицама, придевима; бровѣвима, заменицама, глаголима, наречицама, предлозима, свезама и усклицима, 5. о облицима оних видова говорних, кои промени подлеже.

Код именица постављене су три промене по роду удешене; код придева две, и то по окончању тврђем или мекшем; код глагола пак шест промена, које су по врским уметцима удешене. — Све ово предавано је по Даничићевим Облицима, и Вујићевим српској Граматици удешеној и устројеној. Седмично 1 час.

8. Граматика црквено — словенска.

По књизи названој „Грамматика црковнославјанског језика њ Вугија Јовановича“ тумачени су сви видови говорни са облица граматично изведенима. Такође свршен је и правопис који се у данашњим црквеним у Русији штампаним књигама налази. Часловац је читан и на српски превађан. Седмично 1 час.

ПРИМЕДБА. Недельом и празником свагда беху приправљени оба разреда на ексхортацији, и то од 9—10 сахата пре подне. — Исто тако сви приправници редовно ишаху сваки дан изјутра у цркву на јутренје и литургију, која сваки дан у прописано време беше, а неделом и празником понаособ на вечерње, јутренје и литургију.

У Сомбору 20. Јулија 1867. године.

Димитрије Поповић
Приправнички Катихета и Учитель српске и
црквено-словенске Граматике.

Катихизичке Беседе.

Б С Е Д А 8.

О Сину Божијем, Господу нашем Ијесу Христу.

„Вѣрѣм во єдинаго Господа Исуса Христа, Сына Божіа єдинороднаго, иже ѿ Отца рожденаго преже всѣхъ вѣкѣ; свѣта ѿ свѣта, Бога истинна, ѿ Бога истинна, рождена, нестворена, єдиносушна Отцу имже вса быша.

У другом члану Символа вѣре предаје нам св. црква учење о другом Лицу свете тројице — Богу Сину.

Єдан је Бог и єдан је син Божіи, раван Отцу по свима Божественим савршенствама. Како вѣруемо у Бога Отца, тако

вѣруемо и у Бога Сина; „кто не чтить сина, той не чтить отца, прославшаго его.“ Син е Божий не само по том Господ, што е као и Бог Господ вселене, но и по том, што нас е искупио и придобило себи крвљу својом. Ми смо нѣгови у тешнѣм смислу, као син што принадлежи — Отцу.

Сину Божијем подпуно приличи име : Исусъ, т. е. Спаситель; ербо е спасао люде од грѣха, проклетства и власти ђавола. То е име наречено Господу још пре появљеня нѣговог на земљи. „Родитъ же сына и наречеши има еѣс Исусъ, той бо спаситъ люди своа ѿ грѣхъ ихъ,“ — рекао е Анђел праведном Јосифу, обручнику пресвете Дѣве Маріе. (Мат. 1. 21).

Спаситель наш назива се и : „Христомъ,“ т. е. помазаником. У старом завѣту називали су се помазаницима, првосвештеници, цареви и пророци, ер су им заедно с помазанѣм (нѣих) светим улѣм, давани били дарови Духа Светог. Исус Христос далеко е виши првосвештеник, цар и пророк. Он е сам себе принео за умилоствителну жртву за грѣхе целог света. Нѣму е дао Отац сваку власт на небу и на земљи; Он цар не само као Бог, но и као Богочовек, увенчан е славом и частѣу за подвиге страдања на земљи ради спасеня рода човечнѣг. Он нам е јасниѣ и подпуниѣ, него сви пророци обявио превѣчне тайне божества, одкрио е свешто нам е нужно ради спасеня. Он е Христос, Помазаник, ер е он и без спољашнѣг помазаня улѣм, пун Божества и пун дарова Светог Духа.

Тако е дакле Божествени учитель наш, коєга се именован ми Християни, дичимо, коєга ученѣ исповедамо, заиста Христос, Син Бога живого! Он наша глава, — а ми чланови нѣгови, Он наш Учитель, — ми ученици нѣгови, Он наш Творац, ми створеня нѣгова; Он наш Господ, — ми слуге нѣгове. Слуге ? . . . Но он сам ниѣ нас хтео назвати слугама, да како ? браћом, друговима своим (Іоан. 15. 15.) Тако е пун љубави, тако е к нами милосрдан Спаситель. Есмо л' достойни ми таке љубави, таког милосрдія ? О пресладки Исусе ! Твоим су се именован истеривали бесови, лечили болни. Прогони из нас, кои твоѣ име призивамо, прогони бесовске страсти : гордост, завист, свађу, излечи наше душевне и тѣлесне болѣ. Немамо добрих дѣла, коя би нас оправдала на суду твоѣм ; само едну имамо надежду и утѣху : веруемо, да си ти Бог наш, а ми люди твои. „Всакъ иже исповѣсть, ѣкѣ Исусъ естъ сынъ Божій, — Богъ въ немъ прекыбаеть, и той въ Бозѣ.“ (Іоан. 4. 15), казао е љубимац и ученик твой, свети Іоани Богослов.

Исус Христос назива се Сином Божиим — единородним. „Тим се означава, да е он едан само Син Божиј рођен из суштества с Богом отцем; слѣдователно превазилази далеко све Анђеле и свете мужеве, кои се називаю Синовима Божиим — по благодати,“ или по усыновленю чрез Исуса Христа, кои „даде областъ чадомъ Божиимъ кыти всѣмъ вѣрѹющимъ во има егѡ“ (Иоан. 1. 12.).

Син Божиј превѣчно се рађа од Бога отца безтѣлесно, духовно и нама непонятно. Никако се спољашно не може изяснити то превечно, Божествено рођење. Да би се ипаче јасније изразило, да е Бог Син единог суштества с Богом Отцем, свети Отци саставили су речи: „свѣтъ ѿ свѣта, Бога истина ѿ Бога истина.“ „Кад погледимо у Сунце, видимо видело, од тог видела рађа се видело у свој поднебесной; но и едно и друго едно е исто видело нераздѣлно, едне природе. Тако исто Бог е отац вечно видело, од нѣга се рађа Син Божиј, кои е такође видело; но Бог Отац и Син Божиј едно е вечно видело, нераздѣлно единог Божественог естества.“ (Прост. катих.).

А шта значе речи: рођена, не сотворена? Речи су те састављене против нечаствог ученя Аријевог осуђеног на првом вселенском Сабору.

Последнѣ речи другог члана: „имже вса кыша,“ садрже ученѣ, да е Исус Христос, као Бог, творац вселене; потOME што е Бог Отац све створио са Сином своим, као вечном премудрошћу својом и вечним словом своим: „вз началѣ кѣ слово, и слово кѣ кз Богъ и Богъ кѣ слово. Гни кѣ искони кз Богъ. Вса тѣмъ кыша и безъ Него ничтоже кысть, еже кысть.“ (Иоан. I. 1 — 3.).

И тако веруемо и исповедамо, да е Исус Христос Син Божиј, единосуштни и нераздѣлени с Богом отцем, творац и владика землѣ и неба, да е Он наш Господ, Спаситель, Посредник, Цар и Учитель, Но не заборавимо притом, да ће Он бити Судия и Наградитель. Осим Исуса Христа „нѣсть ни ѿ единомъ же иномъ спасенїа. Нѣсть ко инагѡ имене подъ негѣмъ, даннагѡ вз человекѣхъ, ѡ немъ же подоклетъ спастиса намъ. (Дѣян. 4. 12)

Да би се данашња беседа наша о Сину Божиим утврдила у уму и срдцама нашим, опетуймо и свагда у свако доба говоримо с умилевѣм срдца кратку молитву, коју нам дае света Црква: Господи Исусе Христе, Сыне Божиј помилуй насъ! Аминь.

ЗАХВАЛНИЦА

Господину Дру Натошевићу заслуженом Школском Управителю

од учительског збора србске главне школе Сомборске.

Г о с п о д и н е !

У повестници наше књижевности, на којој учени наши люди и сви кои се узимају у интелигенцију народну, раде неуморно и живот свой посвећују подизању и распрострањивању народне просвете и облагорођивању душе и срца, прибависте и Ви себи за свагда едно достојно место, са кога се узвисисте иза многих синова народа србског, ер ви сте тај, кои историји образованости наших народних школа заче прву најсјајнију страну.

Сходно духу цркве, народности своје и духу времена добро уређене школе есу основа, на којој се народна будућност зида, с тога и сви свестни народи својски прионуше око уређивања и преображаја својих школа, које ширећи просвету у народу праве човека — по себи створа земнога — интелигентним господаром света. —

С тугом признати морамо, да наше народне школе стојаху у веома јадном стању; али данас није тако, данас нам се срце и душа распламћује што с поносом и поузданџи погледати можемо у просветну будућност наших школа, ер мудро и управом, неуморним радом, безпримерним пожртвованџи, вештином и педагогичким тактом Вашим за последњих ових десетак година, за којих им бесте управитель, уредисте их онако, како ће у најодличнијем смислу речи развити и распростирати праву и чисто моралну просвету у народу нашем; учинисте, те се у њима све промену тако, да и оному механизму, што е онда у њих било, данас већ едва трага имаде.

Знамо веома добро, колико много остае, да се још уради на великом овом делу — на пољу школскога рада — што га Ви почесте и унапредисте, но даће Бог па ћемо га и довршити, ер Ви ударисте темелъ чврсти нашеј народној школи, која постаде већ огледало духа народна.

Господине! није нам намера да Вас пред светом хвалимо,

хвали вас дело Ваше, кое ће остати вечно у народу србском и добиће код потомства још болъ поштовањ и достојну оцену, по код неких савременика наших; оћемо да кажемо, да нам е јко жао, да жалимо, из све душе наше, што се растасмо с Вама : по дочим знамо, да сте Ви то сами желили, утеха нам е подпуна. Само Вас још молимо, да нас и на далъ умом своим управљате и као звезда водите путем, кои нам покажете, како треба да извршимо завет великога безсмртника нашега св. Саве, те да прибавимо школи нашој достојно место међу школама просвећених народа у Европи.

Примите дакле Господине нашу дубоку захвалност за Ваше велике и врле заслуге око наших народних школа и њихових учителя, примите наше искрено штованъ, љубав, поздрав и најврхућу желю, да Вас свемогући Бог много лета у животу уздржи на славу, част и корист новой домовини Вашој и народу Србском !

Ж и в е о ! !

Дано из седнице учительског збора, србске главне школе сомборске држане у Сомбору, на дан првовенчаног краја 1867.

(Следую подписи местног управителя, катихете и свию учителя срб. главне школе сомборске.)

Д о п и с .

Ђ. М. Из Вршца. (задоцњено). Под председаванъм П. Г. Филипа Трандафиловића окр. протопресвитера и школског управителя држан е овде 2. Августа учительски збор, на коме е прво прочитан записник пређашњег збора. Затим су учители казивали свое приметбе на задату одпре тему* „Кое се мане и недостатци у нашим школама опажаю.“ На предлог Гд. председника заключено буде да учители са школским старатељима за време ферия сву за школу способну децу точно попишу и опомену родитељ да их у школу шалю ; далъ да се осную местни школски фондови, из коих би се сиромашной деци књиге куповати имале. Потом е доконано да се у свима школама округа овог недељне школе држе, и то да недељом и празником пре службе Божие имаю учители и катихете младеж од 12 — 16 године с повторавањм предмета из основне школе занимати, а после подне да свештеници сву младеж у науци вере обучаваю. Том приликом заключено е да се и за ове недељошколце попис направи. — Учители вршачки яве да шегрти неуредно школу посећую, и да многе од њи майстори прикриваю и у школу непуштаю. На кое заключено буде, да се ше-

грти попишу, и магистрат да се умоли ради нужне у том помоћи. На-
 посљедку опет умоли и опомене Гд. Председник све присутствуюће, да
 се заключака овога збора својски придржавају, и да свагда напредак
 учеће се младежи пре очима имају, и тим се збор заврши.

Школске вести.

НАИМЕНОВАЊА УЧИТЕЛСКА. Бачка консисторија наименовала
 је, а високо министарство просвете потврдило је под бр. 11880 за учи-
 телџ у Мољу: Лазара Јосимовића за мушки, а Јована Сто-
 яиновог за женски разред. — Онај је свршио шести а овај пети
 гимназијски разред у Карловци, а обојица препарандију у Сомбору и
 проглашени су, да су способни за учитеља главне основне школе
 са особитом препоруком. Јавило се још 18. компетената, међу
 којима две приправнице.

Будимска консисторија наименовала је за учителџ: 1. у Чипу
 Милоша Павловића, који је изучио трговачку недељну школу у
 Будиму а препарандију у Сомбору године 1867. а проглашен је, да је
 способан за учитеља основне школе у Будимској епархији. — Нис се
 нико више јавио. Потврђено од министарства под бр. 11536.

2. У Мађар Бољу: Бранка Влашкалића, који је из-
 учио. 6. гимназ. разред у Суботици, а препарандију у Сомбору год.
 1855, положио је пак практични учитељски испит у Сомбору год. 1867.
 Способан је за учитеља основне школе у Будимској епархији. — Јавио
 се још Тодор Павловић. — Одобрено министарство под бр. 11539.

3. У Медини: Богољуба Ђосића, који је изучио 4.
 гимназ. разред у Осеку, Богословију у Карловци а препарандију у
 Сомбору. Способан за основна учитеља. Нис се нико више тражио.
 Одобрено Министарство под бр. 11537.

Позив на нов лист духовно-књижевног садржај

„П А С Т И Р.“

Од неког времена јавише се у српској књижевности различни
 листови, који и почеше по многим гранама научним подпомагати раз-
 вљивањ корисних знања и наука у читалачком свету нашем. Радујући се
 том појаву мислимо, да ће унапредак већ престати сметић, због којих
 се до данас бигде у српству не јави ни едан лист, који би ширио знања
 по струци богословској у народу нашем. Зато смо научили, да с
 благословом господина Митрополита нашег Михаила оснуемо овде у
 Београду едан духовни лист, у коме би се и нама и другима образо-
 ваним лицима у струци богословској дала прилика, да порадимо, ка-
 ко би развљивањ богословских знања подеднако ишло с развљивањ оста-
 лих наука и знања у народу нашем.

Да је такав духовни лист потребан и да може донети лепа пло-
 да, доста ће бити, да само ово речемо:

1. Неоспорна е истина, да су пачела изведена из хришћанских догмата и еванђелског морала поуздан вођа у овоме свету, како ћемо достојно провести век свой међу браћом, а да и не споминемо, да нас живљени по тим начелима спрема за наше више, небеско опредељени. Задахнути душе тим узвишеним начелима, напоити срца добротворним пићем њиховим, значи стварати поштене, челично характере, развијати племените грађанске врлине.

2. Хришћанска е вера чврсто везана са судбином народа нашег више можда него у иког другог. Кад се она у њему утврдила и процветала, онда настае најсјајније доба српског државног живота; кад смо злим удесима допали ропства у туђина и иноверника, она очува у погаженом народу нашем живу успомену минуле славе и величине и неодољиву жељу за слободом и самосталношћу; кад смо устали против насилника својих од четири стотине година, те започели дело народног ослобођења, она беше поглавити покретач борби тој, беше најмоћнија потпора у свима подвизима врлих отаца наших за народ и земљу. Објашњивати развитак те вере и утицај ње на прошлост и садашњост нашу, то е колико и разлагати најглавнији живаљ у бићу народа нашег.

3. Ова света вера, која е била овако верни пратилац народу нашем у свима и срећним и несрећним тренутцима његовим не треба да слаби, већ ваља све већма да се снажи међу синовима српскога народа; нити се може допустити, да проповедници слова господињг, којима су предходници од политичке пропасти наше па до не давно били готово едни писмени људи у народу нашем, заостану иза осталих представника данашњег просвете наше у другим гранама научним. Па зато е прека потреба, да се постарамо о свима средствима, којима би се стало на пут, да се у младом народу нашем не умноже, у следству равнодушности верозаконе, жалосни появи покварености и пада моралног, већ да се колико е год могућно очувају строге врлине честитих предака наших. А да би се народ, који тежи к умном развјетку свом, предохрано од свега, што може наудити наравствености његовој, да би му развјени умних способа ишло у највећој сугласности с облагорођењем срца и душе, највише могу допринети људи, који по свом положају стое у ближем додиру с њим. Образовани а родољубиви свештеници и учитељи овде су на првом месту. Радити, да нам свештеници и учитељи прибављено знанје своје умножавају и разгранју, како би све већма шчирили у народу животворне луче хришћанске просвете, подгревали љубав к поштеном животу, распалљивали свети оган за народност, за слободу од ига туђинског, то е другим речма заузимати се за светлију будућност нашег домаћег и народног живота.

По овоме, што доведе рекосмо, наш духовни лист, који смо назвали „Пастир“, имаће тежию да објашњава начела наше православне вере, да упознае читаоце, од колике е она вредности за сваког Хришћанина, нарочито за нас Србе, да чува лепе и благе обичае народне, да буди у срцима људи склоности к добру, истини, правди, поштено.

Према оваковој тежињи нашег листа штампаће се у „Пастир“ све, што се тиче наше православне вере и цркве, а на име :

1. Састави догматички.
2. „ црквено-исторички, највише српске цркве.
3. „ хришћанско-морални.
4. „ о разлици наше вере од других.
5. Животописи знаменитих црквених учитеља и проповедника.
6. Беседе и разна хришћанска поучења.

7. Доносиће се по могућству кратки а точни извештај о важним новим књигама и списима црквене књижевности; о радњи архлперейског сабора; о савременом стању свештенства и т. д.

Сви састави, кои ће се штампати у „Пастиру“ писаће се сасвим популарно тако, да ће их свако лако разумети и схватити. А уздамо се, да ћемо одговорити задатку „Пастира“, кои му овим програмом наменјемо. У томе храбри нас и дата реч од више наших пријатеља, кои су образовани на вишим духовним заведенима, да ће нас у овом предузећу својски подпомагати. Покрај тога примићемо саставе и од других свештених и световних лица, ако се само с програмом нашим подударе.

„Пастир“ ће почети излазити 1. Новембра ове године и то еданпут сваке недеље на целом великом табаку у осмини. Стајаће како за кнежевину Србију тако и за све српске крајеве на годину 60 гр. или 6 фор., на пола године 30 гр. или 3 фор. на три месеца 15 гр. чар. или 1 фор. и 50 новчића. Новци се полажу напред, и поруке без новаца неће се уважити. Ко пошаље новце за 10 уписника добиће едан лист на поклон. Преплата траје до конца Октобра ове године. Господа уписници нека точно означе најближу пошту за достављање листа.

„Пастиру“ е едина потпора да се може појавити и опстати та, што се надамо топлим одзиву од српског читалачког света; а мислимо, да ће се у њему наћи доста кои ће бити нашег уверења, да вера представља врло важну улогу у судбини народа, па да ће нас радо подржати у овом послу народнога замашаја. Нарочито пак уздамо се у своје другове, свештенике и учитеље народне; ер смо уверени, да и њима тако исто као и нама лежи на срцу, да богословске науке буду што више заступљене у колу осталих наука и знања у књижевности нашеј. — У Београду на малу Госпођу 1867. — Уредник „Пастира“
Н и к о л а П о п о в и ћ, свешт. и професор хришћанске науке у београдској гимназији.

Јвна кореспонденција.

Г. Н. Купусаровићу правнику у Сакула. Ваш Господин Отац подпуно е за ову годину предплатио, и још преостае код мене 1 фр. што ће се у предплату за идућу годину урачунати.

Г. М. Атанацковићу у Новом Селу, и Г. Бошковићу уч. у Войки. Подпуне брове Школ. Листа имамо само од 1862. год. по 1 фр 60. н. од 1864 свега бровва осамнајст по 1 фр. и од 1865 бровва 6 с два додатка и садржае по 50 нов. — Књиге оне могу се у књижари С. Шена у Сомбору добити.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера.